

VELÜNK VAGY ELLENÜNK? – A ROBOTOK ADÓZTATÁSÁNAK JOGI KIHÍVÁSAI*

Kovács Viktória¹

Mindennapjaink egyik legnagyobb kihívását a mesterséges intelligenciára és digitalizációra épülő robottechnológiák jelentik. A munkavállalókat egyre nagyobb mértékben felváltó robotok ugyanis nemcsak a munkahelyek megszűnésének, hanem az állami bevételek kiesésének súlyos következményeit is magukban hordozzák, mivel a robot által generált nyereség a hatályos szabályozás értelmében nem esik adókötelezettség alá. Mindezek mentén egy olyan joghézaggal teli szabályozási keretben találjuk magunkat, amelyre munkáltatóként ugyan pozitívan tekintünk, állami oldalról vizsgálva az adókikerülések és megbúvó magatartások hosszútávon azonban beláthatatlan következményekhez vezetnek. A világméretet öltő, lassan bármit megvalósító innovációkkal szemben sürgősen fel kell lépni a jogalkotónak, amelyet vagy egy konkrét szabályozási megoldásban, vagy – radikális jelleggel – egy gordiuszi csomó vágással történő tevékenységtiltásban foganatosíthat.

Mi lesz a későbbiekben? A különféle ösztönzőket formálják át, vagy konkrétan megadóztatják a robotokat? A továbbiakban ezen kérdések mentén járom végig ezt a kifejezetten aktuálisnak mondható problémát, és a lehetséges eszközök feltárásával megpróbálok felvázolni egy optimális jogi szabályozási helyzetet.

1. A robotizáció okozta jogi kihívások

Az elmúlt évek eredményeinek köszönhetően erős túlzással állítható, hogy a számítógépes technológiák napjainkra már alapjaiban alakítják a társadalmunkat. A munkakörök százait megszüntetni képes robotok által végzett tevékenységnek² köszönhetően a munkafolyamatok ugyanis nem látott mértékben gyorsulnak, s a munkavállalók elbocsátása miatt kieső költségek ilyen módon kvázi adókedvezményt biztosítanak a vállalkozások számára. A munkajövedelemre kivetett adók és a munkavállaló után keletkező munkáltatói költségek megfizetési kötelezettsége³ a robotok alkalmazása esetén ugyanis nem

---

* DOI 10.21867/KjK/2020.4.3.

¹ Kovács Viktória, joghallgató, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar.

² Oberson, Xavier (2017): Taxing robots? From the Emergence of an Electronic Ability to Pay to a Tax on Robots or the Use of Robots. *World Tax Journal*, 248.

³ Az OECD tagállamaiban végzett 2015-ös felmérés alapján az összes adóbevétel mintegy 50%-a származott egyéni jövedelemadóból, valamint társadalombiztosítási adóból. El-Sibaie, Amir (2018): Sources of Government Revenue in the OECD.

terhelik a munkáltatót. A tömeges elbocsátások révén veszélybe kerül a megélhetés, amelyet az államnak valamilyen módon mindenképpen kezelnie kell. A helyzet a leghatékonyabb formában egy olyan adóteher kivetése révén volna stabilizálható, amely mentén az alábbiakat kell rendezni:

Ki legyen az adóalany? – ehhez egységesen szükséges megalkotni a robot jogi fogalmát, s tisztázni kell azt is, hogy ezeket a technológiákat személyként vagy tárgyként ismerjük el?

Hogyan rendezzük az adóalany helyzetét? – emeljük a robotokat egy új „elektronikai” értelemben vett jogi személyiség szintjére? Vagy olyan jogi személyiséggel ruházzuk fel, amely a polgári jogi szabályozás mentén kiigazított?

Milyen típusú adó kerüljön bevezetésre? – a jogi személyiséggel történő felruházás esetén vonjuk őket társasági-adó hatálya alá? Ha tárgyként hagyjuk őket a szabályozásban sújtsuk őket klasszikusan értelmezett objektumadóval? A termékekhez hasonlóan vonjuk őket a forgalmi adó hatálya alá vagy adóztassuk meg az általuk generált nyereséget?

Ki viselje az adóterhet? A gyártó vagy az a vállalkozás, amely tevékenységét az MI segítségével gyorsítja? Talán a fogyasztó, mint végső adóteher viselője?

2. A jogi kihívásokra adott válaszok - néhány „minta-szabályozási” koncepció

A fent említett kérdésekre nemcsak nemzetközi szinten, hanem az Európai Unióban és annak egyes tagállamaiban is keresik a választ. A jogalkotói törekvés minden esetben egységes, a cél, hogy ezeket a sajátos formákat mindenképpen adóztassuk meg, hiszen a kieső állami bevételek és az ezáltal generált gazdasági egyenlőtlenségek olyan következményhez vezetnek, mely révén először rövid távon torzul a piac, sérülnek az egyenlő versenyfeltételek, s megkülönböztethető pozícióban uralkodik egyik vállalkozás a másik felett. A technológiai jelenség hosszútávon pedig olyan kereskedelmi ellentétet képes eredményezni, melynek beláthatatlan következményei lehetnek. Nézzünk meg néhány olyan törekvést, amelyek célja a mesterséges intelligencia megadóztatására irányult.

Az első kiemelkedő javaslatot a robotokat sújtó egységes robotadó felvetése jelentette. 2017-ben egy európai parlamenti képviselő készített jelentést olyan konkrét robotadó bevezetésének tárgyában,⁴ melyben többek között kitért arra, hogy a robotika térnyerésének és szabályozásának hiányában az uniós értékek, a foglalkoztatás jövője és értéke, a szociális jóléti és biztonsági rendszerek

---

<https://files.taxfoundation.org/20180322141501/Tax-Foundation-FF581.pdf> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)

⁴ Európai Parlament Jogi Bizottsága (2017): REPORT with Recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0005_EN.pdf (letöltés dátuma: 2020. november 5.)

stabilitása, valamint a vagyoneelosztás egyenlőtlensége kerül veszélybe. A javaslatban vagylagos jelleggel a robot által elvégzett munka után, vagy a robot használatára és karbantartására kivetendő díj bevezetésének gondolatát vetette fel. Ennek az összegnek a munka nélkül maradt munkavállalók támogatásának vagy átképzésének volna a felhasználási célzata, azon munkavállalók számára, akik munkájukat éppen a robotok miatt veszítették el. Az Unió megoldás mellett olyan kiemelkedő személyek és jogtudósok foglaltak támogató álláspontot, mint Bill Gates⁵, Robert Shiller⁶, Elon Musk⁷ és Stephen Hawking⁸. A Nemzetközi Robotikai Szövetség ennek ellenére kifejezetten szembe helyezkedett a javaslattal, megjegyezve, hogy egy ilyen adó negatív hatással lenne a versenyképességre és a foglalkoztatásra.⁹ A kötelező jelleggel kivetendő robotadó elutasítását követően az EP képviselők egy olyan megoldási tervvel álltak elő, amely már egy potenciális jellegű robotadóra vonatkozott.¹⁰ Igaz, hogy ez ugyan visszalépést jelentett a korábbi javaslathoz képest, a globális támogatottság azonban egyre nagyobb mértet öltött, érdemi eredményre azonban ebben az esetben sem került sor.

Az Európai Uniót kívül az Egyesült Államokban is megjelentek szabályozási javaslatok. 2018-ban San Francisco polgármesterjelöltje javasolt

---

⁵ Delaney, Kevin J. (2017): The Robot That Takes Your Job Should Pay Taxes, Says Bill Gates. *QUARTZ.com*. <https://qz.com/911968/bill-gates-the-robot-that-takes-your-jobshould-pay-taxes/> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)

⁶ Ün. „Robotok mérsékelt adója”, mely a politikai egyenlőtlenségek kezelését természetes úton valósítaná meg: Shiller, Robert J. (2017): Robotization Without Taxation? *Project Syndicate.org*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/temporary-robot-tax-finances-adjustment-by-robert-j-shiller-2017-03?barrier=accesspaylog> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)

⁷ Clifford, Catherine (2016): Elon Musk: Robots Will Take Your Jobs, Government Will Have to Pay Your Wage. *CNBC.com*. <https://www.cnn.com/2016/11/04/elon-musk-robots-will-take-your-jobs-government-will-have-to-pay-your-wage.html> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)

⁸ Bolton, Doug (2015): Stephen Hawking Says Robots Could Make Us All Rich and Free—But We’re More Likely to End Up Poor and Unemployed, *Independent.uk*. <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/stephen-hawking-says-robotscould-make-us-all-rich-and-free-but-were-more-likely-to-end-up-poor-and-a6688431.html> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)

⁹ IFR: International Federation of Robotics (2017): Service Robots Record. <https://ifr.org/ifr-press-releases/news/world-robotics-federation-ifr-why-bill-gates-robot-tax-is-wrong> (letöltés dátuma: 2020. november 6.)

Lásd továbbá: Cousins, Steve (2017): Is a ‘Robot Tax’ Really an ‘Innovation Penalty’?, *Techcrunch.com*. <https://techcrunch.com/2017/04/22/save-the-robots-from-taxes/?guccounter=1> (letöltés dátuma: 2020. november 6.)

Tschilidzi, Marvala (2018): On Robot Revolution and Taxation. <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1808/1808.01666.pdf> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)

¹⁰ Prodhon, Georgina (2017): European Parliament Calls for robot law, rejects robot tax. *Reuters.com*. <https://www.reuters.com/article/us-europe-robotslawmaking/european-parliament-calls-for-robot-law-rejects-robot-tax-idUSKBN15V2KM> (letöltés dátuma: 2020. november 6.)

egy ún. „*emberi munkaerőt kiszorító robotot terhelő*” adót¹¹, majd Chicagóban Ameya Pawar nyújtott be egy olyan rendeletet, amelyben követelte az áthelyezési támogatás megteremtését azon nagyvállalatoknál, akik az emberi munkaerőt robottal helyettesítik.¹² Alexandria Ocasio-Cortez amerikai képviselő beszédében pedig a robotokat alkalmazó vállalkozásokat terhelő 90%-os adókulcs bevezetését szorgalmazta, s a 2020-as elnökválasztás 2 elnökjelöltje is kifejezetten a robotadóra irányuló javaslatot tett.¹³

A robotadó kiszabásának tárgyában említenék még néhány konkrét nemzetközi példát, amely túlrugaszkodott az elméleti kereteken és konkrét adóteher kivetését szorgalmazta. Dél-Korea azokat a létesítményeket, melyek működésüket a robottechnológiára alapozzák, a potenciális adókedvezményeitől kívánta megfosztani, Olaszország pedig az ilyen vállalkozások és társaságok jövedelemadó-kulcsát 1% értékkel akarta megemelni. Amerikában és Genfben már konkrét adótárgy mentén kívánták kivetni az adóterhet: első esetben a taxisofőr munkáját felváltó önvezető autó viteldíját szorgalmazták egy 3%-os adókulccsal sújtani, Genfben pedig az önkiszolgáló pénztárgépet használó vállalkozásokra akartak adóterhet róni.

3. Hipotetikus megoldási javaslatok. Mi lenne a legoptimálisabb?

Ahogy láthattuk, a körbejárt problémakör igen jelentős kihívások elé állítja a szabályozást. Egy esetleges robotadó bevezetése azonban nem volna lehetetlen, s az adóterhet az általam felvázolt megoldások mentén több irányból is megközelíthetnénk.

3.1 A robotok tevékenységeinek tulajdonítható beszámított jövedelemadó bevezetése

A robotok jogi személyként elismerése mentén egy új adó kiszabásának gondolata merülhet fel. Ennek értelmében a robot által végzett munka, áru vagy szolgáltatásnyújtás volna az adóköteles tevékenység. Ily módon felvetődhetne a

---

¹¹ Price, Emily (2017): Bill Gates' Plan to Tax Robots Could Become a Reality in San Francisco. *Fortune.com*. <http://fortune.com/2017/09/05/san-francisco-robot-tax/> (letöltés dátuma: 2020. november 6.)

¹² Spielman, Fran (2019): Pawar Proposes Claw-back Clause, Robot Tax to Guard Against Amazon Automation. *Chicago.Suntimes.com*. <https://chicago.suntimes.com/2019/2/12/18314110/pawar-proposes-claw-back-clause-robot-tax-to-guard-against-amazon-automation> (letöltés dátuma: 2020. november 7.)

¹³ De Blasio, Bill (2019): Why American Workers Need to Be Protected from Automation. *WIRED.com*. <https://www.wired.com/story/why-american-workers-need-to-be-protected-from-automation/> (letöltés dátuma: 2020. november 5.); Delaney Releases Living Wage Plan to Increase Take Home Pay, Create Universal Paid Family Leave. *Johndelaney.com*. <https://www.johndelaney.com/2019/06/21/delaney-releases-living-wage-plan-to-increase-take-home-pay-create-universal-paid-family-leave/> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)

robot „*hipotetikus fizetésének*” gondolata is. Ez egy olyan összeget jelentene, amelyet a robot az általa végzett munka ellenértékéeként „*megkap*”. A tényleges kifizetés ugyan nem valósulna meg a robot tárgyi adottságai miatt, azonban a munkáltatónál maradt összeg alkalmas volna egy adóköteles jövedelem képzésére. Ezt az összeget ezúton pedig alávethetnénk TB járuléknak és egyéb adóterheknek, hozzájárulva az állami költségvetés bevételi oldalának növeléséhez.

3.2 A robot tevékenységeinek hozzáadottérték-adó alá vonása

A kiindulópontot ebben a megközelítésben az jelenti, hogy a robotok a legtöbb olyan emberi cselekvés helyettesítésére képesek – mint például áru-és szolgáltatásnyújtás –, amelyek hozzáadottérték-adó köteles tevékenységnek minősülnek. A másik oldalról nézve pedig önmagára a robotra is tekinthetünk úgy, mint egy termék, forgalomba hozott áru (mely legtöbbször valóban hozzáadottérték-adó köteles is). Mindkét értelmezésben előállhat a forgalmiadó-kötelezettség.

Az uniós HÉA-irányelv¹⁴ úgy rendelkezik, hogy a hatálya alá tartozó ügyletek közül a HÉA-adóköteles tevékenység az, amelyet a tagállamon belül adóalanyként eljáró személy ellenszolgáltatás fejében termékértékesítési célzattal végez. Ennek révén máris rendezni kell azt a kérdést, hogy mikor nyer egy automatizált alapon működő robot tevékenysége olyan függetlenséget, amely eredményeként ÁFA-kötelezettség alá vethető? A robotok mögött ugyanis mindig van valamilyen emberi irányító, kontrolláló tevékenység. Ez a fajta humán ellenőrzés mennyiben befolyásolná a robot önálló voltát és adófüggetlenségét? Kérdéses továbbá, hogy az ügyvédet helyettesítő robot képes-e olyan érdemi munkát végezni, mint egy korábbi szakjogász, vagy egy tanítási folyamat értékelhető-e olyan érdemi órának, mint egy professzor által tartott előadás?

Ezúton mindenképpen a HÉA-semlegesség elvének kell érvényesülnie, az automatizált tevékenység ugyanis csak így volna összehasonlítható a valós emberi tevékenységgel. *Mi lesz azonban az ellátási hely meghatározásával? A robot tevékenysége nehezen lokalizálható egy konkrét helyre. A legtöbb esetben ugyanis egyszerre több helyen folytathat interakciókat, klónja, esetleg konkrét másolata lehet, tevékenysége határon átívelhet. Erre megoldást azonban már csupán a digitális adózás kérdésének végleges és egységes rendezése jelentene, hiszen ez a kérdés önmagában nem, csak a digitális szuperadó kérdéskörével párhuzamban rendezhető.*

3.3 A robotokra bevezetett objektumadó

---

¹⁴ A hozzáadottérték-adó közös rendszeréről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv, 2. cikk 1 bekezdés a) pont HL L 347/1. [EU HÉA irányelv, 2006/112].

További alternatívaként szolgálhatna a repülőgépekre, vagy autókra hasonló jelleggel kivetett adóforma alapú megközelítés. Ilyen értelemben a robotot úgy kezelnénk, mint egy tárgyat, s a robot tulajdonjoga, illetve annak használata lenne az adóköteles tevékenység. Az adó összege vagy egy átalányos fix összegű kamatlábon, vagy pedig a robot típusaira kiigazított adóösszeget alapulna. Ez a megoldás tekinthető a legkevésbé hatékonynak, hiszen ahogyan azt a korábbiakban is láthattuk, a robotok leginkább az emberi munkaerő felváltása miatt jelentenek veszélyt, s napjainkra már inkább egyfajta elektronikus személyként, mintsem tárgyként tekintünk rájuk.

3.4 A robot szolgáltatási díjának bevezetése

Végül további lehetőségként szolgálhatna az egyenértékűség elvére szabott robotadó bevezetése, amely egyfajta gazdasági előnyként és az állam által nyújtott szolgáltatások kompenzációjaként volna értelmezendő. Ezek a fix díjban meghatározott összegek az állami infrastruktúra használatának megfizetését, illetve a közszolgáltatás ellentételezését jelentenék a robot használata végett. Az adó így ezúton egy olyan árat jelentene, amelyet az adózó szolgáltatási díj formájában fizet meg az állam által nyújtott szolgáltatás ellenértékeként. Ez a megoldási lehetőség egy olyan állam és robothasználat közti kapcsolatot volna képes eredményezni, amelynek köszönhetően az állam regisztrálni tudná a használatban lévő robotokat, és egyben ellenőrizni és felügyelni tudná ezeket a tevékenységeket.

4. Merre tart a robotadó bevezetése?

A robotadó kivetésének gondolata, valamint annak indokoltsága persze mindenki által más megítélésű. Egyaránt beszélhetünk előnyről és hátrányról is, fontos, hogy mindkét megközelítéssel tisztában legyünk ahhoz, hogy egy koherens képet kapjunk a jogintézményről. A gazdasági recesszió okozta munkanélküliség politikai szempontból mindenképp indokolja az automatizálási folyamatokkal szemben egy egyfajta büntető célzatú adó kivetését. A robotok ugyan nem tekinthetők társadalmunk aktív szereplőinek, hiszen nem bírnak szavazati joggal, illetve semmilyen formában nem vesznek részt a népakarat kifejezésében vagy szerepvállalásában, passzív módon mégis képesek „*elvágni*” az emberek megélhetését. Ezt a problémahelyzetet mindenképp fel kell oldani.

Lehetséges ugyan, hogy a technika fejlődése még tovább megy. Itt már olyan távlatokra gondolok, amikor a robot nem tárgyként és nem is jogi személyként jelenik meg a mindennapokban, hanem már konkrét jogalannyá válik. Ez az utópikus kép felveti a személyi jövedelemadó fizetés lehetőségét is, vagy a kifejezetten robotra szabott kriptovaluta alapú adórendszer megalkotásának

gondolatát is. Ez azonban egy olyan messzemenő ideakép, amely előre meg nem számolható évek múlva válhat relevánssá.

Egy biztos, bármely olyan adórendszer, amely az emberi erőfeszítés és munkavégzés alapján támaszkodik bevételekre, minden esetben ki van téve a technológia és az automatizáció okozta kihívásoknak. Ezúton pedig ahhoz, hogy terheit enyhíteni tudja, mindenképp egy alternatív bevételi forrást kell megalkotnia, amelyhez konszenzusra, konkrét végrehajtási tervre, az ellenőrzöttség biztosítására, valamint az innovációval párhuzamos, mindennapi lépéstartásra van szüksége.

***

Mindezek alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy a jogalkotó képtelen szabályozni ezt az egyre jelentősebb problémakört, s a folyamatosan megjelenő újabb és újabb innovációk olyan akadályt gördítenek elé, amellyel nem képes felvenni a versenyt.

A probléma ugyanis kettős. Ha meg is alkotnánk a konkrét szabályanyagot, mire az odáig jutna, hogy hatályossá váljon akár nemzetközi, akár tagállami szinten, rég elavult volna, hiszen addigra a technológiák ugyanis már rég fellelik a joghézag biztosította kikapukat, s így érdemben okafogyott szabályanyag születik.

A legradikálisabb és legegyszerűbb megoldási lehetőség a tevékenység tiltása lenne. Itt azonban még nagyobb hátrány és ellenhang jelentkezne a támogatói oldalról, hiszen ezzel nemcsak a szabályok kijátszása és megszegése válna tömeges magatartássá, hanem ugyanúgy ahogyan az előző esetben is a felhasználók arra törekednének, hogy a betiltott tevékenységet egy újonnan megjelenő, tartalmában más, mégis ugyanolyan jellegű technológiai megoldást hozzon létre.

A mesterséges intelligencia azonban rendíthetetlenül tör előre, mindennapos változásban van, s ugyan nem mindenhol azonos mértékben van jelen, szabályozásuk mégis sürgető és kívánalmas. Szubjektív meglátásom szerint a robotadó esetében a legkielégítőbb megoldást a tagállami szabályozás jelentené. A technológiai fejlődéssel ily módon ugyanis a jogalkotó gyorsabban volna képes lépést tartani. A tagállami kormány által megalkotott szabályok elfogadása és hatályba lépése ugyanis sokkal gyorsabban valósul meg, mint a nemzetközi, globális konszenzuson nyugvó szabályok elfogadása, s ennek a rövid futamidőnek köszönhetően lehet mégis képes volna felvenni a versenyt a jogi szabályozás ezzel a robotok által generált helyzetelőny szemben.

Források jegyzéke:

- A hozzáadottérték-adó közös rendszeréről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv. HL L 347/1.
- El-Sibaie, Amir (2018): Sources of Government Revenue in the OECD. <https://files.taxfoundation.org/20180322141501/Tax-Foundation-FF581.pdf> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)
- Assembly Bill No. 69. – Committee on Transportation (2017), an ACT relating to transportation.
- Bolton, Doug (2015): Stephen Hawking Says Robots Could Make Us All Rich and Free – But We're More Likely to End Up Poor and Unemployed. *Independent.uk*. <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/stephen-hawking-says-robotscould-make-us-all-rich-and-free-but-were-more-likely-to-end-up-poor-and-a6688431.html> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)
- Camera Dei Deputati (2017): PROPOSTA di Legge n.4621 (It.)
- City and County of San Francisco (2019): Initiative Ordinance.
- Clifford, Catherine (2016): Elon Musk: Robots Will Take Your Jobs, Government Will Have to Pay Your Wage. *CNBC.com*. <https://www.cnbc.com/2016/11/04/elon-musk-robots-will-take-your-jobs-government-will-have-to-pay-your-wage.html> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)
- Cousins, Steve (2017): Is a ‘Robot Tax’ Really an ‘Innovation Penalty’? *Techcrunch.com*. <https://techcrunch.com/2017/04/22/save-the-robots-from-taxes/?guccounter=1> (letöltés dátuma: 2020. november 6.)
- De Blasio, Bill (2019): Why American Workers Need to Be Protected from Automation. *WIRED.com*. <https://www.wired.com/story/why-american-workers-need-to-be-protected-from-automation/> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)
- Delaney Releases Living Wage Plan to Increase Take Home Pay, Create Universal Paid Family Leave. *Johndelaney.com*. <https://www.johndelaney.com/2019/06/21/delaney-releases-living-wage-plan-to-increase-take-home-pay-create-universal-paid-family-leave/> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)
- Delaney, Kevin J. (2017): The Robot That Takes Your Job Should Pay Taxes, Says Bill Gates. *QUARTZ.com*. <https://qz.com/911968/bill-gates-the-robot-that-takes-your-jobshould-pay-taxes/> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)
- Enforcement Decree of the Restriction of Special Taxation Act (2015): Presidential Decree.
- Európai Parlament Jogi Bizottsága (2017): REPORT with Recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics.

- https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0005_EN.pdf (letöltés dátuma: 2020. november 5.)
- Prodhan, Georgina (2017): European Parliament Calls for robot law, rejects robot tax. *Reuters.com*. <https://www.reuters.com/article/us-europe-robotlawmaking/european-parliament-calls-for-robot-law-rejects-robot-tax-idUSKBN15V2KM> (letöltés dátuma: 2020. november 6.)
  - IFR: International Federation of Robotics (2017): Service Robots Record. <https://ifr.org/ifr-press-releases/news/world-robotics-federation-ifr-why-bill-gates-robot-tax-is-wrong> (letöltés dátuma: 2020. november 6.)
  - JAVASLAT (2017): C.4621: Tax Benefits for the Use of Artificial Intelligence Systems in the Production of Goods, OPENPARLAMENTO.
  - Oberson, Xavier (2017): Taxing robots? From the Emergence of an Electronic Ability to Pay to a Tax on Robots or the Use of Robots. *World Tax Journal*.
  - Price, Emily (2017): Bill Gates' Plan to Tax Robots Could Become a Reality in San Francisco. *Fortune.com*. <http://fortune.com/2017/09/05/san-francisco-robot-tax/> (letöltés dátuma: 2020. november 6.)
  - Restriction of Special Taxation Act, (2017).
  - Secrétariat du Grand Conseil (2017) PROJET DE LOI, PL 12064, Article 16 (Switz.).
  - Shiller, Robert J. (2017): Robotization Without Taxation? *Project Syndicate.org*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/temporary-robot-tax-finances-adjustment-by-robert-j--shiller-2017-03?barrier=accesspaylog> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)
  - Spielman, Fran (2019): Pawar Proposes Claw-back Clause, Robot Tax to Guard Against Amazon Automation. *Chicago.Suntimes.com*. <https://chicago.suntimes.com/2019/2/12/18314110/pawar-proposes-claw-back-clause-robot-tax-to-guard-against-amazon-automation> (letöltés dátuma: 2020. november 7.)
  - Tschilidzi, Marvala (2018): On Robot Revolution and Taxation. <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1808/1808.01666.pdf> (letöltés dátuma: 2020. november 5.)